

Datum: 26 juni 2015
Onderwerp: debat over de gaswinning in Groningen (1 juli) en verzamel AO energie en SDE+ (2 juli)

Geacht Kamerlid,

Deze week maakte minister Kamp bekend dat de gaswinning uit het Groningenveld verder verlaagd wordt tot 30+2 miljard m³ in 2015. Milieudefensie, Stichting Natuur en Milieu, Greenpeace, De Waddenvereniging, De vogelbescherming, De Natuur en Milieufederaties, Schaliegasvrij Nederland, GasTvrij Terschelling en Nee NAM niet boren in Blijham blijven zich zorgen maken over de veiligheid van de inwoners van Groningen maar zijn desondanks blij met deze noodzakelijke maatregel. Ook zien wij dit als een eerste belangrijke stap om ruim baan te maken voor een duurzame en veilige energievoorziening.

Wij hopen dat het kabinet de gascrisis de komende jaren wil aangrijpen om serieuze stappen te zetten in de transitie naar een volledige duurzame energievoorziening door in te zetten op vermindering van de gasconsumptie. Zo kan de gaswinning in Groningen snel worden teruggebracht naar het door experts van van het SodM veilig geachte niveau van maximaal 12 miljard m³ per jaar (1) en wordt bovendien de winning van schaliegas en gas uit kleine velden overbodig.

Ook draagt ook het verminderen van de gasconsumptie bij aan het behalen van de verplichting die deze week aan de Nederlandse staat is opgelegd door de rechter: de uitstoot van broeikasgassen moet in 2020 met 25% zijn verlaagd ten opzichte van 1990. Met het huidige energiebeleid komt Nederland slechts tot 17% reductie (2), een extra pakket aan maatregelen is dus hard nodig. Wil Nederland een bijdrage leveren aan het onder de twee graden houden van klimaatverandering, dan betekent dit dat van 2700 Gton CO₂ uit de bekende reserves fossiele brandstoffen nog ruim 575 Gton uitgestoten mag worden. Dit betreft ook een deel van de Nederlandse (schalie)gasreserves in de grond zullen moeten blijven zitten.

In deze brief gaan wij nader in op de volgende adviezen:

1. Gaswinning in Groningen naar veilig niveau onvermijdelijk
2. Dit is hét moment om *echt* werk te maken van afbouwen gasconsumptie
3. ECN: 11-16,5 miljard m³ gasbesparing in 2020 kan!
4. Vlucht naar steeds kleinere velden en schaliegas niet nodig – moratorium op aanboren nieuwe kleine velden totdat Mijnbouwwet gewijzigd is
5. Veranker verbod op schaliegasboringen in de Mijnbouwwet

1) Gaswinning in Groningen naar veilig niveau onvermijdelijk

Het hernieuwde gaswinningsbesluit van minister Kamp is gebaseerd op het rapport van Staatstoezicht op de Mijnen van juni 2015. In dit rapport geeft SodM aan dat “Alleen een productieniveau dat aanmerkelijk lager ligt dan 33 miljard Nm³ /jaar leidt, in combinatie met versterking van gebouwen, tot een substantiële verdere verlaging van het seismisch risico”. Om de veiligheid van de inwoners van Groningen daadwerkelijk te garanderen, zal dus op binnen enkele jaren de gaswinning nog veel verder naar beneden gebracht moeten worden.

Een van de opties is het hanteren van een kleinere marge wat betreft de leveringszekerheid. In het huidige winningsbesluit wordt voor 2015 – een jaar waarin het eerste deel van de winter extreem warm was - alsnog uitgegaan van een scenario van een extreem koude winter. Wanneer in plaats daarvan het scenario van een gemiddelde winter zou worden aangehouden, zou een winningsniveau van 24+2 miljard m³ voldoende zijn om de leveringszekerheid te garanderen. Wanneer wordt uitgegaan van een warme winter dan zou 21+2 miljard m³ voldoende zijn waarbij dan wel flexibiliteit ingebouwd zou moeten worden, in combinatie met de inzet van de gasopslagcapaciteit, mocht de tweede helft van de winter van 2015 onverwacht koud uitpakken (3).

2) Dit is hét moment om *echt* werk te maken van afbouwen gasconsumptie

Gronings gas vervangen door import van voornamelijk Russisch gas is vanuit milieu- en klimaat oogpunt en de Nederlandse onafhankelijkheidspositie een ongewenste situatie. Lekkage van gas uit transportpijpen komt in Rusland veelvuldig voor en ook het omzetten van het Russische hoogcalorisch gas naar de Nederlandse aardgaskwaliteit kost veel energie. Al met al zorgt dat voor broeikasgasemissies die in de richting gaan van het verbranden van kolen. Daarmee helpen we Nederland dus van de regen in de drup. Ook het vervangen van Gronings gas door gaswinning uit kleine velden of schaliegas is vanuit milieu- en klimaat oogpunt geen oplossing.

Wij adviseren u de komende jaren in te zetten op enerzijds maatregelen die de gasconsumptie in Nederland verder terugdringen en anderzijds in te zetten op maximaal ontwikkelen van alternatieve warmtebronnen (zie ook de warmtebrief van minister Kamp) door het vormgeven van een omschakelplan van aardgas naar andere bronnen van warmte. Het inzetten op een dergelijk omschakelplan draagt bij aan het kunnen behalen van de afgesproken klimaatdoelen, brengt ons dichterbij ‘186 PJ’ afspraken uit SER Energieakkoord en zorgt voor toekomstbestendige positie voor Nederland . Wij verzoeken u bovendien kritisch te kijken naar de gasrotondestrategie en te streven naar een energietransitiepad zonder lock-in van aardgas.

3) ECN: 11-16,5 miljard m³ gasbesparing in 2020 kan!

ECN heeft in opdracht van Greenpeace recent een pakket aan maatregelen opgesteld en doorgerekend waarmee in 2020 11 tot 16,5 miljard m³ Gronings gas bespaard kan worden (4). Deze maatregelen zijn onder andere:

- het verduurzamen van huishoudens en bedrijfsleven door middel van isolatie en toepassing van warmtepompen en zonneboilers;
- het verduurzamen van de tuinbouwsector;
- het inzetten op extra duurzaam opgewekte stroom;
- energiebesparing en verduurzaming in de industrie;
- geen stimulering van gasgebruik voor personenvervoer maar inzetten op elektrisch vervoer.

De vraag naar warmte (onder de 100°C, laagwaardige warmte) in gebouwde omgeving en de glastuinbouw wordt momenteel voornamelijk geproduceerd met gas, in huishoudens is dit zelf 90%. Dit betekent dat een reductie van de benodigde warmte een grote besparing in fossiele brandstof op kan leveren en een sterke verduurzaming op de energielevering. Naast besparing zijn er ook duurzame alternatieven die voldoende warmte kunnen produceren voor de gebouwde omgeving. Slechts 3% van de Nederlandse warmte wordt opgewekt door duurzame bronnen zoals zonneboilers, warmtepompen en warmte-koude opslag. In het SER-energie akkoord is afgesproken dat dit in 2023 186 PJ moet zijn.

Om bovenstaande maatregelen een kans te geven en er voor te zorgen dat elektrisch verwarmen een serieus alternatief is voor gasgestookte verwarming, is het noodzakelijk om hard in te zetten op:

- het ontwikkelen van een warmtemarkt, met daarin een kader voor een gelijk speelveld voor andere warmte bronnen; geen aansluitplicht op gas; belastingherziening zodat belasting op aardgas wordt gelijkgetrokken met belasting op andere energiedragers etc;
- duidelijke regie vanuit gemeenten op basis van energieplannen;
- verplichting van isolatiemaatregelen voor gebouwde omgeving ;
- maatschappelijke kosten/baten afweging voor aanleg van nieuwe (gas) infrastructuur.

4) Vlucht naar steeds kleinere velden en schaliegas niet nodig – moratorium op aanboren nieuwe kleine velden totdat Mijnbouwwet gewijzigd is

Door de aandacht voor de problematiek in Groningen neemt de druk op gaswinning uit kleine velden toe. Ook deze gaswinning heeft nadelige gevolgen voor het milieu, veroorzaakt aardbevingen en stuit daardoor steeds vaker op weerstand van lokale overheden en omwonenden. Lokale overheden en de inwoners van de gebieden waar naar gas geboord wordt hebben op dit moment weinig inspraakmogelijkheden. Zeker als het om boringen gaat in gebieden waar reeds winningsvergunningen voor zijn verstrekt, zoals bijvoorbeeld de boringen in Blijham en Saaksum.

De voorgenomen wijziging van de Mijnbouwwet zal de positie en inspraakmogelijkheden van lokale overheden en burgers versterken. Wij pleiten daarom voor een moratorium op nieuwe gasboringen – parallel met het door de Kamer gevraagde moratorium op gasboringen in en rond het Waddengebied – totdat de wijzigingen van de Mijnbouwwet zijn geïmplementeerd. Een dergelijk moratorium geeft het kabinet de ruimte om in het najaar van 2015 bij opstellen van het Energierapport 2015 na te denken over een eventuele herziening van het kleineveldenbeleid.

Verder verzoeken wij u gehoor te geven aan het door Kamerleden, Provincies en Waddengemeenten gevraagde moratorium op nieuwe mijnbouw in en rond het Waddengebied. In ieder geval totdat de Mijnbouwwet is aangepast en een onafhankelijk onderzoek heeft plaatsgevonden waarin de gevolgen van de vele geplande mijnbouwactiviteiten in en rond dit unieke werelderfgoed - per activiteit en van alle activiteiten gezamenlijk - voor zowel de natuur, milieu en haar inwoners in beeld zijn gebracht en schade aantoonbaar is uitgesloten *voordat* een concessie wordt afgegeven. Het formuleren van een restrictief beleid ten aanzien van fossiele mijnbouw in en nabij Natura 2000-gebieden, en voor het waddengebied in het bijzonder, zou naar onze mening een eerste grote stap kunnen zijn richting een modern en toekomstbestendig energiebeleid dat energie geeft en natuur spaart.

5) Veranker verbod op schaliegasboringen in de Mijnbouwwet

Op dit moment is er in Nederland een moratorium op het boren naar schaliegas in afwachting van de Structuurvisie Schaliegas die eind 2015 gereed zal zijn. Het draagvlak voor schaliegasboringen in Nederland is zeer klein. Recent heeft de Vereniging Nederlandse Gemeente een helder standpunt ingenomen tegen schaliegasboringen waardoor nogmaals duidelijk is geworden dat ook bij lokale

overheden het draagvlak volledig ontbreekt. Schaliegaswinning en de daarbij gebruikte techniek van fracken is schadelijk voor het milieu en zal door de grote hoeveelheden boorlocaties een grote impact hebben op natuur en landschap. De verwachte gasopbrengst van deze omstreden boringen is klein. Wij pleiten daarom voor het verankeren van een verbod op schaliegasboringen in de Mijnbouwwet.

Met vriendelijke groet,
Ike Teuling

senior inhoudelijk medewerker energie
Milieudefensie

06 29593882
ike.teuling@milieudefensie.nl

Mede namens:

Natuur en Milieu
Greenpeace
De Waddenvereniging
De Vogelbescherming
De Natuur en Milieufederaties
Schaliegasvrij Nederland
GasTvrij Terschelling
Nee NAM niet boren in Blijham

*Wadden*vereniging

**NATUUR
& MILIEU**

(1) SodM, advies d.d. 16 januari 2013, Reassessment of the probability of higher magnitude earthquakes in the Groningen gas field, Including a position statement by KNMI, State supendson of the Mines, p4.

(2) PBL, ECN, Nationale Energieverkenning 2014,
http://www.pbl.nl/sites/default/files/cms/publicaties/pbl-2014-nationale-energieverkenning-2014_01364.pdf

(3) Uitgaande van scenario 22, 23 en 24 in het rapport Mogelijkheden kwaliteitsconversie en gevolgen voor de leveringszekerheid Resultaten onderzoek 7, Gasunie Transport Services B.V.,
<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2014/01/17/mogelijkheden-kwaliteitsconversie-en-gevolgen-voor-de-leveringszekerheid.html>

Zoals geadviseerd in de Kamerbrief van 9 februari 2015: "GTS heeft aangegeven dat uit de eerdere studieresultaten de cases met een uitbreiding van Norg tot 3,2 miljoen m³/h, een Wobbe index van 53 MJ/m³ en een marktomvang van 100% het best aansluiten bij de situatie in 2015 (cases 22 t/m 24 uit tabel 9 op pagina 40)."

<http://www.rijksoverheid.nl/bestanden/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2015/02/09/kamerbrief-over-de-gaswinning-in-groningen/kamerbrief-over-de-gaswinning-in-groningen.pdf>

(4) ECN, Reductie Gasvraag Nederland, <http://www.greenpeace.nl/2015/Persberichten/Beperken-gaswinning-Groningen-zaak-van-alle-Nederlanders/>